VALTION LIIKUNTANEUVOSTO
Statens idrottsråd

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2022

Asiantuntijakuuleminen

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto

20.10.2021

Esityksen sisältö

1. Taustaa
2. Liikunnan rahoituksen turvaaminen pitkäjänteisesti
3. Liikuntapaikkarakentamisen avustaminen
4. Valtakunnallisten Liikkuvat -ohjelmien avustaminen

Esitys perustuu **valtion liikuntaneuvoston lausuntoon valtion talousarvioesityksestä 2022** (annettu 14.10.2021)

Taustaa

- **Vähäisen liikkumisen haaste:** Yhä useampi harrastaa liikuntaa, mutta arkiliikkuminen on vähentynyt ja väestön fyysinen aktiivisuus on laskenut kokonaisuudessaan.
    - Lapsista ja nuorista sekä aikuisista **vain noin kolmannes** ja ikäihmisistä **muutama prosentti** liikkuu terveytensä kannalta riittävästi.
- **Koronapandemia:** Rajoitustoimet ovat vähentäneet osan väestöstä liikkumista entisestään ja liikkumisen polarisaatio on lisääntynyt.
- **Terveyden ja toimintakyvyn haasteet:** Vuosikymmenten myönteinen kehitys väestön terveydessä ja toimintakyvyssä tyrehtyi 2010-luvulla.
    - Lihavuus ja mielenterveysongelmat yleistyneet, koettu työkyky heikentynyt, iäkkäiden toimintakyky ei ole parantunut jne.
- **Väestön ikääntyminen:** Seuraavan kahden vuosikymmenen aikana 80 vuotta täyttäneiden määrä kaksinkertaistuu, mikä lisää toimintarajoitteisten ihmisten määrää.

Tarve väestön liikkumisen ja liikunnan edistämiseen on vain kasvanut ja korostuu entisestään tulevina vuosikymmeninä.

Taustaa

- **Merkittävä kustannus:** Väestön liian vähäisen liikunnan yhteiskunnalliset kustannukset ovat jo nyt vuositasolla arviolta vähintään yli kolme miljardia euroa.
- **Laaja yhteiskunnallinen merkitys:** Fyysisen aktiivisuuden edistäminen kiinnittyy moniin keskeisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin, kuten työllisyysasteen nostamiseen, työurien pidentämiseen, hyvinvoinnin edistämiseen ja liikenteen päästöjen vähentämiseen.
- **Sanna Marinin hallitusohjelma:** Tavoitteena liikunnallisen kokonaisaktiivisuuden nostaminen kaikissa ikäryhmissä.

Liikunnan rahoituksen turvaaminen pitkäjänteisesti

- Valtion liikuntatoimen määrärahoista **rahoitetaan suomalaisen liikunta- ja urheilukulttuurin kannalta keskeisiä toimintoja**, kuten kuntien liikuntapalveluita ja liikuntapaikkarakentamista, kansalaistoimintaa, huippu-urheilua, liikunnan koulutusta ja tutkimusta sekä eri väestöryhmien fyysistä aktiivisuutta edistäviä ohjelmia ja hankkeita.
- Valtion liikuntatoimen määrärahat **koostuvat pääosin valtiontalouden kehyksen ulkopuolisista raha-pelituotoista**, veikkausvoittovaroista.
- Veikkauksen tulojen lasku kompensoidaan **täysimääräisesti vuodelle 2022** ja **osittain vuonna 2023**. **Vuodesta 2024 alkaen kompensoinnista ei ole tehty päätöstä**.
- Valtion liikuntaneuvosto katsoo, että:
    - Pitkällä tähtäimellä tarkasteltuna näyttäytyy kestämättömältä, että yhteiskunnallisesti merkittävä liikuntatoimiala **on riippuvainen vaikeasti ennakoitavissa olevista rahapelituottojen määrästä.**
    - Varsin nopealla aikataululla on **löydettävä pysyvämpiä ratkaisuja liikunnan pitkäjänteisen rahoituksen turvaamiseks**i.
    - Liikuntatoimialan rahoitus olisi perusteltua siirtää **joko osin tai kokonaan valtion budjettirahoituksen piiriin vuodesta 2024 alkaen**.

Liikuntapaikkarakentamisen avustaminen

- Monipuolinen liikuntapaikkaverkosto on **suomalaisen liikuntakulttuurin vahvuus**.
- Liikuntapoliittinen selonteko (2018): Liikuntapaikkarakentamisen ja liikuntaolosuhteiden tukeminen **yksi 2020-luvun liikuntapolitiikan neljästä painotuksesta**.
- Kunnista **65 % arvioi liikuntaolosuhteiden kunnostamistarpeen tai korjausvelan erittäin merkittäväksi tai varsin merkittäväksi** ongelmaksi.
- Liikuntapaikkarakentamisen valtionavustukset:
  - Tuetaan **erityisesti laajoja väestöryhmiä liikuttavia matalankynnyksen liikuntapaikkoja**.
  - Monesti **ratkaiseva vaikutus** rakentamis- tai peruskorjaushankkeiden käynnistymiselle.
  - Merkittävä **vipuvaikutus**: Esim. OKM:n vuonna 2021 myöntämillä (kustannusarvioltaan yli 700 000 euron hankkeet) liikuntapaikkarakentamisen 21,6 M€ valtionavustuksilla käynnistettiin rakentamishankkeita noin 520 M€ arvosta.
  - Rakentamisavustusten 7 M€ leikkausten myötä vuonna 2022 **olisi jäänyt rahoittamatta arviolta yli 50 kuntien rakentamishanketta vähemmän** kuin edellisenä vuotena.

Valtakunnallisten Liikkuvat-ohjelmien avustaminen

- Liikkuvat ohjelmat: Liikkuva perhe, Liikkuva varhaiskasvatus, Liikkuva koulu, Liikkuva opiskelu, Liikkuva aikuinen ja Ikiliikkuja
- Ohjelmien tavoitteena on **liikunnallisen elämäntavan edistäminen eri ikäisten ihmisten arkiympäristöissä**. Keskeistä on saada paikallistason arkiympäristöjen toimijat ja rakenteet tukemaan toimintakulttuurien liikunnallistamista.
- Perusteet **nykyisessä hallitusohjelmassa** ja **liikuntapoliittisessa selonteossa.**
    - *”Laajennetaan Liikkuva koulu -ohjelmaa eri elämänvaiheisiin.” (hallitusohjelma)*
- **Ohjelmaperusteinen**, **poikkihallinnollinen**, **moniammatillinen**, **verkostomainen** ja **tutkimusavusteinen** tapa edistää liikuntaa on koettu menestyksekkääksi (mm. Liikkuva koulu -kokemukset).
- **Toimintakulttuurien muuttaminen vie aikaa**, ja siksi ohjelmatyötä on toteutettava ja resursoitava pitkäjänteisesti.
- Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2022 ei ole varattu rahoitusta Liikkuvat-ohjelmien kehittämistoimintaan, mutta voidaan käyttää edelliseltä vuodelta siirtynyttä siirtomäärärahaa. **Vuodesta 2023 alkaen Liikkuvat-ohjelmiin ei ole osoitettu rahoitusta.**

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO
Statens idrottsråd

Kiitos!